

СИВА ИКОНОМИКА В ЕС - ТЕНДЕНЦИИ И РЕГУЛАЦИИ

УВОД

Сивата икономика включва тези икономически дейности и получени доходи от тях, които водят до заобикаляне или избягване на държавните регулации или данъчно облагане. Голям дял от сивата икономика е по отношение на недеklarирания труд, който се отнася до заплатите, които работниците и бизнеса не декларират. Останалата част е представена от бизнеса като нисък доход, за да се избегне облагането¹.

1. Основни показатели от статистиката.

Поради фактът, че недеklarираният труд не се наблюдава или регистрира и може да се дефинира по различен начин в националните законодателства, той е труден за оценка относно неговото разпространение в различните държави-членки. На равнище ЕС, недеklarираният доход от труд се дефинира като *„всяка платена дейност, която е законна по своята същност, но не се декларира пред публичните органи, като се вземат предвид различията в регулаторната система на държавите-членки”*². Оценката на степента и характеристиките на недеklarирания труд е наложителна, за да се въведат подходящи политически мерки.

Все още няма обобщени данни за недеklarирания труд на равнище ЕС. Съществуват различни методи и подходи за оценка на недеklarирания труд и е имало няколко опита той да бъде оценен. Както е посочено в СОМ (2007) 628: *„Недекларираният труд може да бъде измерен както пряко така и косвено. Косвените методи се основават на сравнение на макроикономически показатели (като национални сметки, потребление на електричество, касови операции). Непреките методи (най-вече в парично изражение) често недооценяват нивото на недеklarирания труд и представят малко информация относно неговите социално-икономически характеристики. Директните методи, напротив, се основават на статистически проучвания и имат предимства по отношение на сравнимостта и детайлността, но са склонни да не представят в достатъчна степен размерът на недеklarирания труд”*.

---

¹ Schneider (2011), The Shadow Economy in Europe 2011.

² СОМ(2007) 628.

Изисква се внимание при използване на косвените методи, тъй като има широко съгласие сред експертите, че те надценяват недеklarирания труд и измерват цялостно сивата икономика. Виж таблица 1³.

Страна	Дял на сивата икономика (% от БВП), 2012	Недеklarиран труд (дял от БВП или безработицата) 1995 - 2006	Данни за страна	Изследване на Световната банка
Austria	7.6	2	No data	19.7
Belgium	16.8	6-10	No data	10.5
Bulgaria	31.9	22-30	20% of GDP (2011)	13.2
Cyprus	25.6	4.2	19.1% (2012)	53.0
Czech Republic	16.0	9-10	No data	12.5
Denmark	13.4	3	No data	11.5
Estonia	28.2	7-8	8% (2011)	9.8
Finland	13.3	4.2	No data	11.2
France	10.8	4-6.5	No data	10.3
Germany	13.3	7	No data	11.9
Greece	24.0	25	36.3% (2012)	46.7
Hungary	22.5	15-20	16-17% (2006)	9.4
Ireland	12.7	NA	No data	33.0
Italy	21.6	12	12.1% (2011)	22.4
Latvia	26.1	18	No data	8.0
Lithuania	28.5	16-18	No data	6.4
Luxembourg	8.2	NA	No data	No data
Malta	25.3	25	No data	No data
Netherlands	9.5	2	No data	12.6
Poland	24.4	12-15	4.6% (2010)	21.6
Portugal	19.4	5		22.4
Romania	29.1	16-21	31.4% (RO Trade Unions)	11.8
Slovakia	15.5	13-15	No data	12.2
Slovenia	23.6	17	No data	14.1
Spain	19.2	12	17% (2011)	18.8
Sweden	14.3	5	No data	8.2
United Kingdom	10.1	2	No data	21.7
EU-27 (средна стойност)	14.9	7.2	No data	No data
EA-17 Средна стойност	15.0	8	No data	No data

³ Schneider, F. (2012), "Size and development of the Shadow Economy from 2003 to 2012: some new facts"; European Commission (2004, 2007), European Employment Observatory Review, Spring 2004 and Spring 2007; EUROFOUND (2012), EU MS and Norway fact sheets on estimates and approaches to measure undeclared work.; Изследване на Световната банка: Working paper 5912 "Informal Workers across Europe": Michails Hazans, December 2011.